

i Lovforslaget, nemlig Anvendelse af Særkalke, kan ordnes paa en saadan Maade, at det ikke griber ind i Andagten, mener jeg ikke, at man af den Grund er berettiget til at gøre Indvendinger imod, hvad der i saa Henseende foreslaas fra Folkekirkens Repræsentanters Side. Det samme gælder til en vis Grad, naar der er Spørgsmaal om visse Formers Iagttagelse, der ikke skyldes Hensynet til den uforstyrrede Andagt, Hensynet til, hvad den hellige Handling i og for sig kræver, men derimod et uadvortes borgerligt hygiejnisk Hensyn. Ogsaa derover maa Trossamfundet være Herre, for saa vidt det ikke foranstalter noget, som er i Strid med, hvad Staten paa dette Omraade i Almindelighed anser det for fornødent at paabyde. For saa vidt det kun gaar videre, end hvad Staten finder Anledning til at foreskrive af hygiejniske Hensyn, hører det til det paagældende Trossamfunds indre Anliggender, som Lovgivningsmagten i og for sig ikke har nogen Grund til at blande sig i, medmindre der som her kommer den særlige Omstændighed til, at der rejses Spørgsmaal om en tvungen Udredelse af de til Foranstaltningens Iværksættelse fornødne Penge. Jeg vil derfor blot med Hensyn til selve den paatænkte Ordning af Altergangen bemærke, at det vel egentlig er noget ufuldstændigt, naar det i § 2 udtales, at det er Menighedsraadet, der skal træffe Beslutning om Anvendelsen af Særkalke, og i § 5 bestemmes, at det er samme Myndighed, der skal drage Omsorg for Renholdelse af Alterkar osv. Thi Loven skal jo gælde for bestandig, medens Menighedsraadene kun have en begrænset Levetid. Der maa derfor træffes Bestemmelser om, hvorledes der skal forholdes ved Menighedsraadenes Ophør, hvem Ansaret da skal paahvile.

Hovedsagen ved Forslaget er imidlertid, hvorledes Pengene til de hygiejniske Foranstaltningers Gennemførelse skulle skaffes til Veje, og det hører jo ikke til Folkekirkens indre Anliggender. Saaledes som Forholdene paa dette Omraade have udviklet sig i Aarhundreder, paahvile saadanne Udgifter udenforstaaende Personer, nemlig Kirke- og Tiendejerne. Spørgsmaalet er derfor, om man kan forsvare at udskrive det fornødne Beløb hos dem. Her er selvfølgelig Statsmagten kaldet til at varetage begge Parters Interesse, baade Kirkens og Tiendejerens. Det er ogsaa sket ved den nu gældende Lov af 19. Februar 1861, og det er derfor rigtigt og stemmende med den Opfattelse, som jeg

har gjort gældende, at Lovforslaget fremtræder ikke som et Paalæg om visse Foranstaltningers Iværksættelse ved Nadverens Uddeling, men som et Tillæg til Loven af 1861. Det viser sig jo, at der er opstaaet Spørgsmaal om, hvorvidt Udgiften til de Foranstaltninger, der allerede ere truffene ad administrativ Vej, med Føje kan lægges paa Kirketiendejeren. Det er et Spørgsmaal, hvorom Ministeriet har en Mening og nogle Kirketiendejere en anden. Jeg ved ikke, om der i den Anledning svæver en Sag for Retten. En saadan Retssag kan i alle Tilfælde ifølge Loven af 19. Februar 1861 anlægges. Spørgsmaalet bliver ikke endelig afgjort af Oversynet, men kan bringes for Domstolene, der ere beføjede til at prøve, om Synet har overskredet Grænserne for sin Myndighed. Det er altsaa den i Øjeblikket herskende Tvivl om, hvorvidt Udgifterne med Rette kunne paalignes Kirketiendejerne, som Forslaget gaar ud paa for Fremtiden at bringe til Ophør, og det løser den i den Retning, at det paalægges de nævnte Personer at udrede de til Foranstaltningens Gennemførelse nødvendige Beløb. Det er ganske vist, kan man sige, et Indgreb i et privat Retsforhold, men jeg vil gøre opmærksom paa, at det i og for sig ikke behøver at være et Indgreb, som er uberettiget, thi selve den Pligt, der her er Tale om, har ikke bestemte Grænser. Det ligger allerede i Loven af 19. Februar 1861, at der er visse Udgifter, om hvilke man ikke med Bestemthed kan sige: *de* ere berettigede, eller *de* ere uberettigede, man maa til en vis Grad lade det komme an paa et Skøn. Hvad der er nødvendigt til Gudstjenesten, beror og vil altid bero paa et Skøn, idet det maa rette sig efter de skiftende Tiders Trang og Behov; den Fornødenhed, som maaske ikke i ældre Tider var til Stede, kan senere blive paatrængende. Det er derfor ikke efter almindelige Lovgivningsgrundsætninger uberettiget at vedtage et Forslag, som indeholder et Tillæg til Loven af 19. Februar 1861 og udvider den til at omfatte andre Udgifter end de, der nu ere hjemlede ved den. Loven af 19. Februar 1861 er jo ingen Grundlov. Der er kun den Grænse, at man ikke maa overskride, hvad der er den naturlige Forudsætning for Retsforholdet, at man ikke maa komme til, hvad jeg vil kalde en Udplyndring af Kirketiendejerne. Ved et Lovforslag som det foreliggende bliver det derfor ikke uden Betydning, om Udgifterne ere større eller mindre. Nu meddeles det i